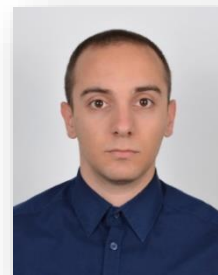

СЧЕТОВОДНИ АСПЕКТИ НА ВОЕННИЯ КОНФЛИКТ МЕЖДУ УКРАИНА И РУСИЯ

Кирил Башикаров

Доктор по икономика
Преподавател във ВУЗФ

Георги Стоянов

Дипломиран експерт-счетоводител
Регистриран одитор
Одит мениджър
Ръководител на комитет по МСФО
Грант Торнтон ООД

Ключови думи:	Резюме
Военен конфликт МСФО Руска федерация Република Украйна Санкции Счетоводни ефекти Финансови отчети	В резултат на Руската инвазия в Украйна и налагането на международни санкции възникват икономически последици върху дейността на предприятията. В статията са разгледани и обобщени икономическите санкции и ограничения, оказващи съществено влияние върху финансовите отчети на предприятията, които са зависими от енергийните ресурси или са използвали основни партньори от Русия или Украйна. Представени са потенциалните ефекти върху определени отчетни обекти и са предложени насоки за тяхното представяне и оповестяване във финансовите отчети съгласно Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО).

Въведение

Руската инвазия¹ в Украйна, както и налагането на международни санкции имат широко въздействие върху икономическите процеси в целия свят. Всички дружества, пряко или косвено, са засегнати от този военен конфликт. Ръководствата следва да следят и анализират значимостта на въздействието, което конфликтът ще окаже върху дейността им, бизнес средата, ликвидността и оценката на активите, съответно на финансовите резултати и финансовото им състояние.

Потенциалните ефекти от военния конфликт върху финансовите отчети имат отражение не само върху признаването и оценяването на

¹ В настоящата статията за описване на военния конфликт между Руската федерация и Република Украйна са използвани следните понятия: инвазия; военна операция; военен конфликт; военни действия.

активите и пасивите, но и за представянето, оповестяването на специфични сделки и салда и способността на предприятието да продължи да функционира като действащо предприятие. Тази тематика е с висока **актуалност** поради множеството изисквания на Международните стандарти за финансово отчитане при последващо оценяване на активите и пасивите на дружествата, както и присъщата несигурност на счетоводните приблизителни оценки.

Мултинационалните компании могат да бъдат сериозно засегнати от прекъсването на веригата за доставки, нестабилността на пазара, риска от плащания и нарастващите разходи за суровини в резултат на инвазията². Въздействието се засилва от решението на някои глобални компании да ограничат или прекратят дейността си в Русия.

Целта на настоящата статия е, като се разгледат и анализират потенциалните икономически последици от военния конфликт върху дейността на предприятията, да се очертаят и характеризират счетоводните ефекти върху финансовите отчети с общо предназначение.

За тази цел се формулира изпълнението на следните **задачи**:

- да се разкрият преките и непреки икономически ефекти от конфликта в Украйна върху финансовата отчетност на предприятията;
- да се разгледат и обобщят икономическите санкции и ограничения, които оказват съществено влияние върху финансовите отчети на предприятията, които са зависими от енергийните ресурси или са използвали основни партньори от Русия или Украйна;
- да се очертаят потенциалните влияния върху определени отчетни обекти, както и да се предложат насоки за тяхното представяне и оповестяване във финансовите отчети.

1. Общоекономически ефекти

В резултат на продължаването на конфликта в Украйна ръководствата на предприятията следва да анализират и следят всички потенциални счетоводни ефекти, произтичащи от влиянието, което военните действия и техните последици върху националните икономики оказват върху бизнес операциите на икономическите агенти.

Директните последици върху финансовата отчетност са по линия на преките инвестиции в Русия, Украйна и Беларус, както и чрез отчитане на търговските взаимоотношения с контрагенти от посочените държави. Възможно е обаче да има и други значителни косвени ефекти, свързани с по-глобални икономически последици, които произтичат от конфликта върху други области, като ограничаване и прекъсване на веригите на доставките, значителни промени в цените на някои основни суровини (например природен газ, петрол, зърнени култури, метали). В зависимост

² PwC, Accounting implications of the Russian invasion of Ukraine, 2022, достъпно на: <https://www.pwc.ch/en/publications/2022/ch-accounting-implications-of-the-russian-invasion-of-ukraine.pdf>.

от прекия и/или косвен икономически ефект върху дейността на различните дружества тези последици могат да доведат до съществена невъзможност за продължаване на определени производства или икономическа неефективност на дадени дейности, което да повлияе негативно върху преценката относно способността на предприятието да продължи да функционира като действащо предприятие (принципа за действащо предприятие).

При разглеждането на счетоводните последици от инвазията ръководството трябва да вземе предвид специфичната за дружеството информация, както и ситуацията в световната икономика и последиците от конфликта. Въпреки че събитията продължават да се развиват и ще се появят нови счетоводни последици, предприятията ще трябва да вземат предвид вече наличните обстоятелства (например преустановяване на дейността, загуба на клиенти или крайни пазари, настояща невъзможност на клиентите или длъжниците да плащат, увеличение на цените на суровините, забрана на SWIFT). В резултат на това се очаква много дружества счетоводно да отразят обезценки, корекции на стойността и други намаления в стойността на активите и пасивите през текущия период³. Международните корпорации, които са взели решение да се откажат от дейността си в Русия, ще трябва да преценят дали тези решения водят до загуба на контрол или значително влияние върху дейността и дали тази дейност и свързаните с нея активи създават условия за признаване на нетекущи активи, държани за продажба, и преустановени дейности.

Освен това ръководството следва да прецени необходимостта от прозрачно оповестяване на въздействието върху текущите и бъдещите финансови резултати и свързаните с тях рискове и несигурности, включително тези, свързани със способността на предприятието да продължи да функционира като действащо предприятие⁴.

Равнището и тежестта на икономическите санкции и трансакционните ограничения, наложени срещу Руската федерация, продължават да се развиват и могат да имат както пряко, така и косвено въздействие върху резултатите от дейността и финансовото състояние на дружествата. Броят на въвежданите санкции и ограничения е бързо променящ се и с различен обхват⁵.

През м. юни 2022 г. Съветът на ЕС прие шести пакет от санкции⁶, с който се забранява закупуването, вносът или прехвърлянето на суров нефт и някои нефтени продукти от Русия в ЕС⁷. Ограниченията ще се

³ PwC, Accounting implications of the Russian invasion of Ukraine, p. 5.

⁴ Пак там.

⁵ Ограниченията на износа от ЕС към Русия са по отношение на: *нови технологии; специфични видове машини и транспортно оборудване; оборудване и технологии, необходими за рафинирането на петрол; стоки и технологии от авиационната и космическата индустрия и други*. Ограниченията на вноса от Русия към ЕС включват: *суров петрол и рафинирани петролни продукти; въглища и други изкопаеми горива; стомана и желязо и други*. (Източник: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>).

⁶ Регламент (ЕС) 2022/879 на Съвета от 3 юни 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 833/2014 относно ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна.

⁷ В настоящата статия са разгледани санкции, приложени от ЕС спрямо Руската федерация, които биха имали ефекти върху финансовото отчитане на дружествата.

прилагат постепенно: в рамките на шест месеца за суровия нефт и в рамките на осем месеца за други рафинирани нефтени продукти. Предвидено е временно изключение за вноса на суров нефт по тръбопроводи в онези държави – членки на ЕС (България и Хърватия), които поради географското си положение са особено зависими от руските доставки и нямат реални алтернативни възможности. Тъй като по-голямата част от руския нефт, доставян в ЕС, е морски, тези ограничения ще обхванат почти 90% от вноса на руски нефт в Европа до края на годината.

В допълнение към ограниченията, наложени от ЕС, на десет руски и на четири беларуски банки е забранено да използват системата SWIFT⁸, което ограничава тези финансови институции да извършват или получават международни плащания чрез SWIFT. Сред тези банки попада и Сбербанк, която е най-голямата руска търговска банка, която освен обслужване на физически и юридически лица, функционира като банка кореспондент за множество банки в централна и източна Европа. Така тези банки не могат нито да получават чужда валута, нито да прехвърлят активи в чужбина.

Всички наложени санкции, контрасанкции⁹, както и ограниченията за износ на стоки от Украйна (основно селскостопански суровини, хранителни стоки, метали, дървесина и др.) ще доведат до ограничаване на дейността на множество бизнеси и цели икономически сектори. Нарастващите цени на енергийните суровини (газ, електричество) и ограничените им алтернативи е възможно да направят някои проекти в процес на изпълнение – неефективни и нерентабилни.

Така описаните санкционни режими ще доведат до множество и различни ефекти върху финансовите отчети на дружествата, които са зависими от енергийни ресурси или са използвали основни партньори от Русия или Украйна. В следващата част от настоящата статия са представени потенциалните влияния върху определени отчетни обекти и как те следва да бъдат отразени във финансовите отчети на дружествата.

2. Отчетни обекти, засегнати от военния конфликт

2.1. Ограничения в използването на активи (финансови и нефинансови)

С оглед на наложените контрасанкции и физически унищожения е възможно някои дружества да изгубят цялостно контрола върху техни инвестиции в Руската федерация или Украйна. Концепцията за контрола е водеща при признаването на даден икономически ресурс за актив в

⁸ SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) е белгийска платежна система. Тя осигурява телекомуникационна мрежа, която позволява на финансовите институции по целия свят да изпращат и получават информация за финансови операции в надеждна, стандартизирана и сигурна среда. Също така SWIFT предлага софтуер и услуги на финансови институции, голяма част от които е предназначена за употреба в мрежата SWIFTNet Network и по стандарт ISO 9362. Идентификационните бизнес кодове (BIC, бившите банкови идентификационни кодове) са известни като SWIFT кодове.

⁹ Контрасанкциите се възприемат като действия и ограничителни мерки от страна на Руската федерация спрямо „неприятелски държави“. Неприятелските държави са описани с Указ на президента на Руската федерация № 252 от 03.05.2022 г.

съответствие с *Концептуалната рамка за финансово отчитане*¹⁰. В този смисъл е възможно при настъпване на определени събития дружеството да не е в състояние да упражни своите права върху икономическите ресурси. Това от своя страна би довело до липса на контрол, в резултат на което стойността на актива следва да се признае като разход за периода, в който са загубени контролът и потенциалът за получаване на икономически изгоди.

Този кратък, но ключов анализ следва да бъде приложим за всички активи на дружествата, разположени на територията на Русия, Украйна и Беларус, и е необходимо да се извършва с достатъчна честота, която да отразява промените в икономическите обстоятелства.

2.2. Сделки и салда в чуждестранна валута

Въвеждането на санкции и ограничения спрямо Русия доведе до значителна волатилност в обменните курсове на рублата. Поради ситуацията на международните финансови пазари, считано от 1 март 2022 г., Българската народна банка (БНБ) преустанови определянето на референтен курс на българския лев към руската рубла, който да е представителен за пазарните условия¹¹. На същата дата Европейската централна банка обяви преустановяване на публикуването на обменен курс евро – рубла¹².

МСС 21 *Ефекти от промените в обменните курсове* изисква използването на заключителни курсове към края на отчетния период. При определянето на това дали даден курс е заключителен курс, предприятието трябва да вземе предвид дали валутата може да бъде разменена по официален разменен курс. За сделките в чуждестранна валута МСС 21 изисква да се отчитат при първоначалното признаване, като се прилага спот обменният курс между функционалната и чуждестранната валута към датата на сделката¹³. На всяка следваща отчетна дата паричните позиции в чуждестранна валута и непаричните позиции, които се оценяват по справедлива стойност в чуждестранна валута, се преизчисляват, като се използват съответно заключителният курс и обменният курс на датата на оценяване на справедливата стойност¹⁴.

Когато възможността за обмяна между две валути е временно невъзможна към датата на сделката или към последваща дата на изготвяне на финансовия отчет, съгласно пар. 26 от МСС 21, се изисква от предприятията да използват първия обменен курс, по който може да се извърши обмяната¹⁵. Когато са налице няколко обменни курса, курсът, който трябва да се използва, е този, по който биха могли да се уредят

¹⁰ Съгласно т. 4.3. и 4.4 от Концептуалната рамка за финансово отчитане активът е настоящ икономически ресурс, контролиран от предприятието в резултат на минали събития, който представлява право, което има потенциала да произведе икономически ползи.

¹¹ <https://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StExchangeRates/StERForeignCurrencies/index.htm>

¹² https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/index.da.html

¹³ МСС 21, пар. 21.

¹⁴ МСС 21, пар. 23.

¹⁵ PwC, Accounting implications of the Russian invasion of Ukraine, p. 29.

бъдещите парични потоци, представени от сделката, или салдото, ако тези парични потоци са възникнали на датата на оценяване. В случая с преустановяването на публикуване на обменен курс от страна на БНБ при преизчисление на експозиции в чуждестранна валута българските дружества могат да използват крос курс на Московската борса – рубла-евро-лев или крос курс на Сръбската централна банка – рубла-динар-лев¹⁶.

Тъй като няма официален обменен курс, но съществуват алтернативни подходи на превалутиране (неофициален обменен курс), то неофициалният обменен курс може да се използва като единствената алтернатива. При такива обстоятелства, ако може да се докаже обосновано, че трансакциите са били или ще бъдат уреждани по неофициалния курс, е подходящо да се използва неофициалният курс за целите на преизчисляването и преоценката. Ако дружество има значителни експозиции в руски рубли и използва неофициален валутен курс, то във финансовите отчети следва да има надлежно оповестяване на приложения валутен курс и техниките за превалутиране.

Като се има предвид възможността за промени в санкциите срещу Русия и Беларус и ограниченията, произтичащи от тези санкции и респективните контрасанкции, е възможно към края на отчетния период дадено дружество да не е в състояние да прецени дали ще бъде правно ограничено да има достъп до определени валути, което може да повлияе на преоценката на функционалната валута на чуждестранна дейност. Предприятията, които се намират в подобна ситуация, следва при определянето на функционалната валута да се основават на дългосрочните очаквания за начина, по който чуждестранната дейност може да функционира. Следователно, ако ограниченията са временни, промяната на функционалната валута може да не е подходяща.

Параграф 32 от МСС 21 допуска изключение, което позволява печалбите и загубите от определени вътрешногрупови експозиции в чуждестранна валута, с характер на дългосрочни инвестиции, да се признават в друг всеобхватен доход, вместо в печалбата или загубата. За да може един актив да се квалифицира като дългосрочна инвестиция, е необходимо да има информация, че разплащането нито е планирано, нито е вероятно да се случи в обозримо бъдеще.

В резултат на руско-украинския конфликт дружество, което е отчетло вътрешногрупова експозиция като част от нетната си инвестиция в предприятие, в което е инвестирано, следва да извърши повторен анализ дали този избор е все още подходящо счетоводно третиране на инвестицията с оглед променените обстоятелства.

Например предприятие, което планира да напусне или е напуснало някоя от държавите, засегнати от военния конфликт, следва да извърши преценка дали определени вътрешнофирмени заеми, които преди това са били класифицирани като такива с „дългосрочен инвестиционен характер“, трябва да продължат да се отчитат по този начин, в случай че същите заеми вече могат да бъдат уредени в обозримо бъдеще във връзка с освобождаването от инвестицията.

¹⁶ https://nbs.rs/sr_RS/finansijsko_trziste/medjubankarsko-devizno-trziste/kursna-lista/zvanicni-srednji-kurs-dinara/index.html

2.3. Обезценка на нефинансови активи

Ръководствата на дружествата следва да извършат оценка дали дадени нефинансови активи или единици, генериращи парични потоци (ЕГПП), са обезценени като пряк или косвен резултат от инвазията и други геополитически напрежения (санкции, контрасанкции, ограничаване на доставки, високи цени на енергийните ресурси и др.). В този обхват могат да попаднат имоти, машини, съоръжения, активи с право на ползване, репутация и други нематериални активи. МСС 36 *Обезценка на активи* изисква репутацията и нематериалните активи с неопределен полезен живот да се тестват за обезценка минимум веднъж през годината¹⁷, а за всички останали нефинансови активи – само когато има индикации, че тези активи могат да бъдат обезценени¹⁸.

При тестването на активите за наличие на индикации за обезценка дружествата трябва да извършат анализ в две направления – на активи, които са физически разрушени/повредени, и на активи, чиято стойност е повлияна от промените в прогнозираните парични потоци в резултат на военния конфликт.

Активите, които са с нарушена физическа цялост, се очаква да бъдат отписани поради невъзможността да бъдат приведени в оперативно състояние. Активите, които са повредени и могат да бъдат ремонтирани, следва да бъдат отписани и/или да се преразгледа техният полезен живот.

Активите, чиито прогнозни парични потоци са повлияни от промени в търсенето на техния продукт (например производството е засегнато поради намалено или увеличено търсене на стоки или ограничено предлагане на суровини, което може да повлияе и на маржовете и паричните потоци в резултат на санкции или по друг начин), следва да бъдат тествани за обезценка, доколкото обстоятелствата показват наличие на обективни обстоятелства за такива индикации.

Подходът на очакваните парични потоци с разработени вероятно претеглени сценарии се счита за по-подходящ начин за оценка на възстановимата стойност на активите, отколкото единствен прогнозен резултат (моделиран от една поредица от прогнозни парични потоци). С разработването на многосценариен подход (вероятно претеглени сценарии) може да се създаде възможност за обхващане на повишения риск и несигурност в поредиците от паричните потоци, използвани в модела за оценка на очакваните кредитни загуби, както и възможните ограничения, които биха възникнали в резултат на някои от контрасанкциите, наложени от Руската федерация. Потенциалното въздействие на мерките, предприети за справяне с последиците от военните действия, може да бъде включено като част от допълнителни сценарии в подхода на очакваните парични потоци. Възможно е да има редица потенциални резултати, като се вземат предвид различни сценарии.

¹⁷ МСС 36, пар. 10.

¹⁸ Условие за обезценка може да възникне при ограничаване на пазара за доставка на енергийни суровини поради дефицити или прекомерно завишени цени, в резултат на които производството е с отрицателна рентабилност.

Независимо от начина на определяне на възстановимата стойност факторите, използвани за определяне на дисконтовия процент, следва да бъдат преразгледани, за да се отрази въздействието на санкциите и инвазията и мерките, предприети в отговор на тях (например безрисковият процент, страновият риск и рискът на активите). Дисконтовият процент, използван при подхода на един прогнозен резултат, следва да се коригира, за да се включи рискът, свързан с инвазията. Ръководството следва да гарантира, че съответният риск е отразен или в паричните потоци, или в дисконтовия процент.

Какъвто и подход да избере ръководството за отразяване на очакванията за възможните вариации в очакваните бъдещи парични потоци, резултатът следва да включва очакваната настояща стойност на бъдещите парични потоци. Когато за определяне на възстановимата стойност се използва справедлива стойност, направените предположения трябва да отразяват предположенията на пазарните участници.

Липсата на пазарни цени поставя значителен акцент върху определянето на подходящите пазарни участници, с които дружеството би сключило сделка. В резултат на военния конфликт е възможно някои контрагенти да бъдат заличени. В този смисъл ръководството ще трябва да прецени дали историческите предположения са все още устойчиви или кой понастоящем би бил подходящ пазарен участник и как това може да повлияе на цената или други аспекти на определянето на справедливата стойност. Когато дружеството няма наличен пазар, може да се наложи да определи характеристиките на пазарен участник, на когото хипотетично би продало актива. След като се дефинират характеристиките на пазарните участници, дружеството следва да определи предположенията, които тези пазарни участници биха взели предвид при определянето на цената на актива. При изчисленията се използва хипотетичен или „най-вероятен“ пазар за актива, който се основава на предположенията на пазарните участници при договарянето на продажбата на актива или прехвърлянето на пасива.

2.4. Инвестиции в дъщерни предприятия, асоциирани предприятия и съвместни предприятия

Предприятията могат да имат инвестиции в дъщерни, асоциирани или съвместни предприятия с дейност в Русия, Беларус или Украйна.

Инвеститорът в асоциирано или съвместно предприятие следва да прецени дали нетната инвестиция в тези предприятия е обезценена, ако има обективни доказателства за обезценка в резултат на събития, настъпили след първоначалното признаване на нетната инвестиция, които оказват влияние върху очакваните бъдещи парични потоци и могат да бъдат надеждно оценени. Загубите, очаквани поради бъдещи събития, не се признават. Обективните доказателства, че нетната инвестиция е обезценена, включват наблюдаеми данни за събития, свързани със загуба, включително: значителни финансови затруднения на асоциираното или съвместното предприятие; нарушение на договора, като например неизпълнение или просрочване на плащанията от страна на асоциираното или съвместното предприятие; предприятието предоставя на

асоциираното или съвместното предприятие улеснения, които иначе не би предоставило; вероятно е асоциираното или съвместното предприятие да изпадне в несъстоятелност или друга финансова реорганизация.

Също така предприятията с асоциирани предприятия и съвместни споразумения (включително съвместни дейности и съвместни предприятия), които са значително засегнати, може да се наложи да преценят дали оценките за значително влияние и съвместен контрол все още са подходящи.

Инвестициите в дъщерни предприятия се отчитат в съответствие с правилата на МСС 27 *Индивидуални финансови отчети* и МСФО 10 *Консолидирани финансови отчети*. МСФО 10 пояснява, че от инвеститора се изисква да прецени дали контролира предприятието, в което е инвестирано, ако фактите и обстоятелствата показват, че има промени в един от трите елемента на контрола, а именно власт (правомощия) над предприятието, в което е инвестирано, излагане на или права върху променлива възвръщаемост от участието му в предприятието, в което е инвестирано, и възможност да използва своите правомощия в предприятието, в което е инвестирано, за да повлияе на размера на възвръщаемостта на инвеститора. Предприятията с дъщерни дружества, които са значително засегнати, ще трябва да преценят дали фактите и обстоятелствата показват, че контролът трябва да бъде преоценен.

Участията в съвместни и асоциирани предприятия¹⁹, отчитани по метода на собствения капитал, се тестват за обезценка в съответствие с МСС 28 *Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия*. Ръководството трябва да прецени дали въздействието на инвазията е индикатор, че асоциираното или съвместното предприятие е обезценено²⁰.

Международните санкции срещу Русия и приетото европейско законодателство биха могли да окажат влияние върху това дали даден инвеститор продължава да упражнява значително влияние или съвместен контрол върху предприятие, в което е инвестирано в Русия или Беларус.

Възможно е да възникне ситуация, при която в резултат на санкциите и контрасанкциите инвеститорът да освободи членове на управителните органи и да не е в състояние да назначи нови изпълнителни директори в обозримо бъдеще²¹. При такъв сценарий е вероятно инвеститорът да е загубил значителното влияние върху дружеството, в което е инвестирано. Въпреки това в ограничени случаи предприятието все още може да има значително влияние върху асоциираното предприятие или съвместен контрол върху съвместното предприятие, като при тези обстоятелства се разглеждат другите показатели за значително влияние в параграф 6 на МСС 28.

Решенията на мултинационалните компании доброволно да се откажат от бизнеса и да изтеглят представителите си от операциите в Русия и/или Украйна, като например членове на управителни органи,

¹⁹ Дяловете в съвместни и асоциирани предприятия, които попадат в обхвата на МСФО 9 *Финансови инструменти*, са предмет на указанията за обезценка на този стандарт.

²⁰ PwC, Accounting implications of the Russian invasion of Ukraine, p. 7.

²¹ Пак там.

също биха могли да повлияят на оценката на значителното влияние или съвместния контрол²².

2.5. Финансови инструменти

2.5.1. Класификация

Ръководството трябва да разгледа въздействието на инвазията върху класификацията на финансовите активи, по-специално дали бизнес моделът на предприятието за управление на финансовите активи може да се е променил както за съществуващите, така и за новите финансови активи.

Освен това трябва да се оцени въздействието на всякакви промени в условията на държаните дългови инструменти, като например в резултат на санкции или предоговаряне на условията между заемополучателя и заемотателя²³. По-конкретно, заемотателите следва да прилагат изискванията на МСФО 9, за да определят въздействието на промяната в условията, включително тези за определяне дали промяната в условията води до отписване и, ако не, за признаване на печалба или загуба от модификацията.

2.5.2. Обезценка на финансови активи

МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 7 *Финансови инструменти: Оповестяване* регламентират счетоводното отчитане на финансовите инструменти и свързаните с тях оповестявания.

Всички предприятия трябва да вземат под внимание изискванията на МСФО 9 при оценяване на очакваните кредитни загуби (ECL) по заеми и търговски вземания, предоставени или поети като ангажимент към предприятия и физически лица, и по предоставени финансови гаранции, включващи предприятия с наложени санкции. Те ще трябва също така да вземат предвид експозициите, свързани с банкови депозити и дългови ценни книжа, емитирани от такива правни образувания (включително правителства).

Страните, които са по-пряко засегнати, включват не само субекти с операции или експозиции (или обезпечения за техните експозиции) в Украйна, но и в Русия и Беларус, където стопанските субекти могат да бъдат неблагоприятно засегнати от санкциите, наложени от други държави. Заемите на лица, обект на санкции, могат да бъдат неблагоприятно засегнати, ако паричните средства или активите, които биха били използвани за погасяване на заема или за предоставяне на обезпечение, са били конфискувани или по друг начин ограничени.

Всяко ограничение, наложено от руското правителство върху сумите, дължими от руски субекти на чуждестранни кредитори, както и всяко изключване на руски банки от платежната система SWIFT също ще трябва да се вземе предвид при оценката на *недостига на парични средства* за целите на измерването на ECL.

²² Пак там, стр. 8.

²³ Пак там, стр. 13.

Анализът следва да разгледа и възможността за възстановяване на суми, дължими от длъжници, които може да нямат операции в засегнатите райони, но имат значителни клиенти или доставчици в Русия, Беларус или Украйна. Освен това много дружества извън Русия могат да бъдат неблагоприятно засегнати от повишаването на цените на суровини като петрол, газ и пшеница или от потенциално забавяне на световната икономика. Възможно е също така да има последващи въздействия върху кредитното качество на субектите по веригата на доставки.

При някои експозиции кредитният риск вероятно ще се увеличи значително и ще трябва очакваните кредитни загуби да се оценяват за целия срок на актива.

Освен това някои от държаните гаранционни договори, включително тези, които се считат за неразделна част от условията на кредитни сделки, може да не покриват възникналите загуби поради ограничения за разплащанията в рубли. Поради това при изчисляването на ECL по гарантираните кредити трябва внимателно да се оценят условията на всякакъв тип държани гаранции и обезпечения.

Възможно е да се наложи предприятията да моделират възможните резултати, като използват допълнителни сценарии за развитие на паричните потоци. Същевременно, тъй като моделите за ECL не са разработени или калибрирани с оглед на тези обстоятелства, може да се наложи да се използват корекции или наслагвания след моделирането.

Тези съображения имат пряко отношение и към измерването на корекциите за кредитна оценка във връзка с инструменти, оценявани по справедлива стойност.

В съответствие с МСФО 7 предприятията следва да оповестят своята чувствителност към пазарните рискове. Анализът на чувствителността трябва да покаже ефекта от промените през периода до следващото представяне на тези оповестявания от предприятието. Това оповестяване се основава на разумно възможни промени, а не на *най-лошия сценарий* или *стрес тест*.

2.6. Парични средства и парични еквиваленти

Санкциите, които бяха наложени срещу Руската централна банка, ограничиха достъпа на руската държава до чуждестранни валутни резерви. Съответно Руската централна банка ще има ограничени възможности за интервенция на валутния пазар и ликвидността/обменяемостта на руската рубла, както и нейната стойност могат да бъдат сериозно засегнати.

Възможно е дружествата да имат ограничения и по отношение на възможността за достъп до депозити в руската банкова система. Ръководството трябва да прецени дали инвестициите, класифицирани преди като парични еквиваленти, продължават да отговарят на определението в светлината на увеличението на кредитния риск и/или ограниченията за обратно изкупуване²⁴. Възможно е да се наложи

²⁴ Пак там, стр. 20.

инвестициите да бъдат прекласифицирани от паричните еквиваленти и/или да се наложи паричните средства да бъдат представени или оповестявани като ограничени.

2.7. Дейности в чужбина и консолидирани финансови отчети

Когато се извършват чуждестранни дейности, финансовите отчети на тези чуждестранни дейности се преизчисляват, така че да могат да бъдат включени във финансовите отчети на отчитащото се предприятие чрез консолидация или по метода на собствения капитал. Процесът на преизчисляване разглежда подходящите обменни курсове, които да се използват за преизчисляване на отчета за доходите и баланса на чуждестранната дейност. Отчита се и начинът, по който финансовите ефекти от промените в обменните курсове се признават във финансовите отчети на отчитащото се предприятие.

Предприятията майки следва да използват обменния курс за преизчисляване на нетните активи на чуждестранната дейност, тъй като това обикновено е курсът, който би се приложил, ако средствата от чуждестранната дейност бъдат преведени на предприятието майка към отчетната дата. Възможността за обмяна в рубли обаче може да окаже влияние върху това кой обменен курс да се използва²⁵.

2.8. Оценяване по справедлива стойност на нефинансови активи и пасиви

Справедливите стойности вероятно ще се променят значително в резултат на военните действия. Международните стандарти за оценяване²⁶ насърчават използването на определени техники за оценяване при определянето на справедливите стойности. Промяната на използваните подходи (например от подхода на пазарните множители към подхода на дисконтираните парични потоци) или промяната на тежестта, когато се използват множество техники за оценяване, би била подходяща, ако промяната води до оценка, която е еднакво или по-надеждна за справедливата стойност при текущите обстоятелства. Използването на различен оценъчен подход се отчита като промяна в счетоводната приблизителна оценка.

Дисконтовият процент, използван в техниката на дисконтираните парични потоци, включва редица пазарни данни, включително безрисков лихвен процент и цена на дълга. В юрисдикциите, засегнати от инвазията, цената на дълга вероятно се е увеличила поради многобройните санкции, наложени на Русия, и повсеместното въздействие на инвазията върху икономиките и финансовите пазари на териториите. Това би могло да доведе за някои дружества до по-висока среднопретеглена цена на капитала, а оттам и до по-висок дисконтов процент, което би намалило справедливите стойности на определени активи²⁷. Предприятията обаче

²⁵ Пак там, стр. 30.

²⁶ Международни стандарти за оценяване, публикувани от Съвета на Международните стандарти за оценяване, в сила от 31 януари 2020 г.

²⁷ PwC, Accounting implications of the Russian invasion of Ukraine, p. 10.

не трябва да забравят, че дисконтовият процент трябва да бъде калибриран спрямо рисковете в прогнозата за паричните потоци, включително дългосрочния темп на растеж²⁸, т.е. при прилагането на т. нар. метод на натрупване (build-up approach) за формиране на дисконтовия процент е необходимо да бъдат добавени такива надбавки, които биха отразили всички текущи пазарни рискове, влияещи върху стойността във връзката риск – възвръщаемост.

Заключение

В резултат на извършения анализ на икономическите последици от военния конфликт между Русия и Украйна върху дейността на предприятията може да се **заключи**, че предприетите политически и икономически мерки и наложени санкции оказват влияние върху следните счетоводни обекти и процеси: *признаването на елементите на финансовите отчети; сделки и салда в чуждестранна валута; обезценка на нефинансови активи; оценяване по справедлива стойност на нефинансовите активи и пасиви; инвестиции в дъщерни, асоциирани и съвместни предприятия; класификация и обезценка на финансови активи; парични средства и парични еквиваленти; чуждестранни дейности и консолидиране на финансовите отчети.* В тази връзка се налага необходимостта от адаптиране на отчетния процес към предизвикателствата на икономическите и финансови последици от руско-украинския конфликт, което предполага преразглеждане на счетоводните допускания и преценки при признаването, оценяването и представянето на активите и пасивите във финансовите отчети.

Библиографска справка:

1. Концептуална рамка за финансово отчитане, ИДЕС, 2018.
2. Международни счетоводни стандарти, приети с регламент №1126/2008 на Комисията от 3 ноември 2008 г, публикуван в Официален вестник на Европейския съюз от 29.11.2008 г., Консолидиран текст, публикуван в сайта на Официалния вестник на Европейския съюз, 01.01.2022.
3. Международни стандарти за оценяване, публикувани от Съвета на Международните стандарти за оценяване, в сила от 31 януари 2020 г.
4. Регламент (ЕС) 2022/879 на Съвета от 3 юни 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 833/2014 относно ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна.
5. Указ Президента Российской Федерации от 03.05.2022 № 252 "О применении ответных специальных экономических мер в связи с недружественными действиями некоторых иностранных государств и международных организаций", доступно на: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202205030001>

²⁸ Пак там.

6. European Central Bank, *Financial Stability Review*, May 2022, достъпно на:

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/fsr/ecb.fsr202205~f207f46ea0.en.pdf>

7. PwC, *Accounting implications of the Russian invasion of Ukraine*, 2022, достъпно на: <https://www.pwc.ch/en/publications/2022/ch-accounting-implications-of-the-russian-invasion-of-ukraine.pdf>.

8. <https://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StExchangeRates/StERForeignCurrencies/index.htm>

9. https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/index.da.html

10. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>

ACCOUNTING IMPLICATION OF THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT

Kiril Bashikarov, PhD
Lecturer at VUZF University

Georgi Stoyanov
CPA
Audit manager
Head of IFRS Committee
Grant Thornton OOD

Keywords:	Summary
Military conflict Russian Federation Republic of Ukraine Sanctions Accounting implications Financial statements IFRS	The Russian invasion in Ukraine and imposition of international sanctions have economic impact on wide range of entities. The article examines and summarizes the economic sanctions and restrictions that have a significant impact on the reporting entities that are dependent on energy resources or have used main counterparties from Russia or Ukraine. The potential accounting effects on certain entities are presented and guidelines are proposed for their presentation and disclosure in financial statements prepared in accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS).